

รูปแบบเรือนช่วงตั้งถิ่นฐานถาวรของชาวอุรักลาโว้ยในชุมชนบ้านโต๊ะบาหลิว จังหวัดกระบี่

Patterns of Urak Lawoi vernacular houses during the permanent settlement in Baan Toh – Baliew community, Krabi province

อัมพิกา อ่าลอย¹
Aumpika Amloy¹

Received: 31/05/2021

Revised: 12/10/2021

Accepted: 10/11/2021

บทคัดย่อ

บทความนี้มุ่งศึกษารูปแบบเรือนช่วงตั้งถิ่นฐานถาวรของชาวอุรักลาโว้ยในชุมชนบ้านโต๊ะบาหลิว ซึ่งเป็นเรือนที่ปรากฏในช่วงที่พวกเขาไม่สามารถใช้เรือแบบดั้งเดิมเป็นพาหนะในการย้ายถิ่นฐานไปตามแหล่งอาหารอีกต่อไป ทำให้เกิดคำถามว่า รูปแบบเรือนช่วงตั้งถิ่นฐานถาวรเหล่านี้มีลักษณะอย่างไร และมีปัจจัยใดบ้างที่เกี่ยวข้อง สมมติฐานการวิจัย คือ วัฒนธรรมของผู้คนมีอิทธิพลต่อลักษณะของที่อยู่อาศัย และไม่ใช่ว่าสิ่งหยุดนิ่ง ดังนั้นเมื่อชาวอุรักลาโว้ยเปลี่ยนจากวิถีชีวิตเร่ร่อนทางทะเลมาสู่การตั้งถิ่นฐานถาวร รูปแบบที่อยู่อาศัยของพวกเขา แสดงถึงการปรับพื้นที่อยู่อาศัยให้เหมาะสมกับวัฒนธรรมเฉพาะของตน และวัฒนธรรมของกลุ่มคนในดินแดนใหม่ วิธีการศึกษาเป็นงานวิจัยภาคสนาม กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง โดยการกำหนดคุณลักษณะขึ้น เพื่อเป็นบรรทัดฐานในการคัดเลือก ผลการศึกษาพบว่า รูปแบบเรือนช่วงตั้งถิ่นฐานถาวร เป็นการผสมผสานระหว่างเรือนแบบดั้งเดิมกับเรือนตามสมัยนิยมเข้าด้วยกัน สะท้อนการปรับตัวตามกระแสสังคมที่เปลี่ยนแปลงความนิยมไปตามกาลเวลา นำไปสู่การเพิ่มปัจจัย และเงื่อนไข เพื่อตอบสนองการอยู่อาศัย ทำให้รูปแบบที่อยู่อาศัยแปรเปลี่ยนไปจากเดิม แต่ยังคงแสดงถึงความต่อเนื่องของภูมิปัญญาในการปลูกสร้าง ซึ่งพวกเขาสืบทอด และปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทที่เปลี่ยนแปลงไป ส่วนปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบเรือน ประกอบด้วย 1) การใช้เครื่องมือประมงของคนกลุ่มอื่น 2) การสะสมสิ่งของ และอาหาร 3) การอาศัยอยู่ร่วมกันของครอบครัวย่อยหลายครอบครัว 4) การรับเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาในการดำเนินชีวิต 5) การรับเอาวัฒนธรรมของคนต่างถิ่นเข้ามาปรับใช้ในพื้นที่อยู่อาศัย และ 6) การนับถือความเชื่ออื่น ๆ ร่วมกับการนับถือความเชื่อดั้งเดิม

คำสำคัญ: การตั้งถิ่นฐานถาวร เรือนชาวเล ชาวอุรักลาโว้ย สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น นิเวศวิทยาวัฒนธรรม

Abstract

This article aims to study the patterns of Urak Lawoi vernacular houses during the permanent settlement in the Baan Toh – Baliew community. These houses appeared when they could no longer use traditional boats to migrate to food sources—causing the question of what does the house patterns of the sample group? Including what factors do relate? The research hypothesis is that people's culture influences the characteristics of their houses, and it is not a standstill. Therefore, when the Urak Lawoi people switch from a nomadic lifestyle to a permanent settlement, their houses represent the adjustment of the living area to suit their specific culture and the culture of the people in the new land. The research method was a field survey, selecting the sample by the purposive sampling method with precise conditions selected as the criteria. The result shows that the patterns of Urak Lawoi vernacular houses during the permanent settlement blend a traditional and modern house, reflecting the adaptation of the social trend that changes its popularity over time and leading to an increase in factors and conditions to respond to the living. They

¹ สาขาวิชาภูมิสถาปัตยกรรม คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Department of landscape architecture, Faculty of architecture, Chiang Mai University

ผู้นิพนธ์ประสานงาน อีเมล: aumpikhala@gmail.com

are causing the patterns of houses to change from the original. Nevertheless, it still shows the continuity of wisdom in the building, which they inherit and adapt to suit the changing context. The related factors are 1) the use of fishing tools by other groups of people, 2) the collection of things and food, 3) cohabitation of many sub-families, 4) adoption of modern technology into their lives, 5) adoption of foreign cultures in the living space, and 6) respect for other beliefs.

Keywords: Permanent Settlement, Sea Nomad Dwelling House, Urak Lawoi Ethnic Group, Vernacular Architecture, Cultural Ecology

1. บทนำ

การศึกษาลักษณะการตั้งถิ่นฐาน และการก่อรูปที่อยู่อาศัยของชาวเลที่ผ่านมา สามารถจำแนกตามแบบแผนการดำรงชีพออกเป็น 3 ช่วง ได้แก่ ช่วงที่ 1 ช่วงวิถีชีวิตเร่ร่อนทางทะเล เป็นช่วงที่มีการใช้เรือแบบดั้งเดิมเป็นพาหนะในการย้ายถิ่นฐานไปตามแหล่งอาหาร จึงมีการตั้งถิ่นฐานชั่วคราวอยู่ ณ บริเวณใดบริเวณหนึ่งในช่วงเวลาสั้น ๆ ขึ้นอยู่กับฤดูกาล โดยเฉพาะอิทธิพลของลมมรสุม ซึ่งในฤดูมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ ชาวเลใช้เรือแบบดั้งเดิมเป็นทั้งพาหนะ และที่อยู่อาศัย ส่วนในฤดูมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ มีปลุกสร้างที่อยู่อาศัยชั่วคราวบนชายฝั่งก่อเกิดเป็นเพิงพัก โดยการหยิวฉวยสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวมาดัดแปลงเป็นที่อยู่อาศัยบนพื้นที่ปลอดภัยจากภัยธรรมชาติ

ช่วงที่ 2 ช่วงแรกตั้งถิ่นฐาน เป็นช่วงที่การดำรงชีพตามวิถีชีวิตเร่ร่อนทางทะเลกระทำได้อย่างขึ้น สามารถจำแนกลักษณะการตั้งถิ่นฐานของชาวเลออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ ได้แก่ กลุ่มที่ 1 ชาวเลที่สามารถย้ายถิ่นฐานไปตามแหล่งอาหาร ยังคงใช้วิถีชีวิตเร่ร่อนทางทะเล ส่วนกลุ่มที่ 2 ชาวเลที่ไม่สามารถย้ายถิ่นฐานไปตามแหล่งอาหาร จึงหันมาตั้งถิ่นฐานชั่วคราวบนชายฝั่ง โดยมีการก่อตั้งชุมชนขนาดเล็กเป็นหลักแหล่ง และมีการพัฒนาที่อยู่อาศัยก่อเกิดเป็นกระท่อมที่มีลักษณะแข็งแรงขึ้น สามารถตอบสนองต่อการใช้สอยในการดำเนินชีวิต เพื่อรองรับการอยู่อาศัยที่นานมากขึ้น

ส่วนช่วงที่ 3 ช่วงตั้งถิ่นฐานถาวร เป็นช่วงที่ไม่สามารถใช้เรือแบบดั้งเดิมเป็นพาหนะในการย้ายถิ่นฐานไปตามแหล่งอาหารอีกต่อไป ถือว่าเป็นจุดสิ้นสุดของการดำรงชีพตามวิถีชีวิตเร่ร่อนทางทะเล จึงมีการก่อตั้งชุมชนที่มีความหนาแน่นของจำนวนประชาชนมากขึ้น และมีการพัฒนาที่อยู่อาศัยก่อเกิดเป็นเรือน เพื่อตอบสนองต่อวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม นอกจากนี้มีลักษณะแข็งแรงแล้ว ยังมีความหลากหลายของรูปร่าง และการจัดวางพื้นที่ใช้สอย กล่าวได้ว่า เมื่อชาวเลเริ่มตั้งถิ่นฐานในระยะเวลาที่นานขึ้น ชุมชนเกิดการขยายตัว ส่งผลให้วิถีชีวิตเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม จึงมีการพัฒนาที่อยู่อาศัยจากเรือมาสู่เพิงพัก กระท่อม และเรือน ตามลำดับ ในระยะแรกยังคงเป็นการปลูกสร้างอย่างง่าย ๆ สามารถตอบสนองต่อการใช้สอยในการดำเนินชีวิต ภายหลังมีการพัฒนาที่อยู่อาศัย เพื่อรองรับการอยู่อาศัยที่ยาวนานมากขึ้น สะท้อนวิถีชีวิตที่เปลี่ยนไปในทิศทางที่มั่นคง และสะดวกสบายขึ้น (อัมพิกา อ่าลอย, 2562)

พื้นที่ตั้งของชุมชนบ้านโตะบาทหลิว จังหวัดกระบี่ ประกอบด้วย 1) แหล่งกำบังภัยธรรมชาติ 2) ชายฝั่งที่มีความลาดชัน และร่องน้ำที่เหมาะสมกับการจอดเรือ 3) พื้นที่ราบที่ไม่มีน้ำท่วมถึงเป็นประจำ และ 4) พื้นที่ป่า ซึ่งเป็นแหล่งทรัพยากรธรรมชาติที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีพ (เมธิรา ไกรนที, 2552) คุณลักษณะดังกล่าวสอดคล้องกับภูมิปัญญาในการเลือกที่ตั้งชุมชนของชาวอุรักลาไวย์ (นฤมล อรุโณทัย, พลาเดช ณ ป้อมเพชร, อูษา โคตรศรีเพชร, กิ่งแก้ว บัวเพชร และจิระวรรณ บรรเทาทุกข์, 2557) พื้นที่แห่งนี้ จึงเป็นแหล่งทำมาหากิน และแหล่งที่อยู่อาศัยของชาวอุรักลาไวย์ในพื้นที่ศึกษามาตั้งแต่ช่วงวิถีชีวิตเร่ร่อนทางทะเล ช่วงแรกตั้งปักฐาน และช่วงตั้งถิ่นฐานถาวร (อาภรณ์ อุกฤษณ์, 2532)

ในสถานการณ์ปัจจุบัน เมื่อการเข้าถึง และใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติของชาวอุรักลาไวย์อย่างที่เคยกระทำมา เป็นไปได้ยากขึ้น รวมทั้งพื้นที่อยู่อาศัยของพวกเขา ตั้งอยู่ในเขตการปกครองของอำเภอเกาะลันตา จังหวัดกระบี่ ได้รับการพัฒนาเข้าสู่ความทันสมัย โดยเฉพาะการส่งเสริมให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญของทะเลอันดามัน ทำให้ธุรกิจการท่องเที่ยวเข้ามาครอบครองแหล่งทรัพยากรธรรมชาติอย่างเป็นกิจจะลักษณะ ชาวอุรักลาไวย์ในพื้นที่ศึกษาจึงเป็นกลุ่มที่ได้รับผลกระทบ โดยเฉพาะปัญหาเรื่องที่ดิน และความมั่นคงในที่อยู่อาศัย นำไปสู่การปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตดั้งเดิม เพื่อให้สามารถดำรงอยู่ได้ท่ามกลางกระแสความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น (นฤมล อรุโณทัย และคณะ, 2557)

ดังนั้นการศึกษาสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นของบทความนี้ จึงเป็นการขยายขอบเขตการศึกษาในประเด็นรูปแบบเรือนช่วงตั้งถิ่นฐานถาวรของชาวอุรักลาไวย์ในพื้นที่ศึกษา ซึ่งเป็นเรือนที่ปรากฏภายหลังการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตครั้งสำคัญ เนื่องจากการตั้งถิ่นฐานถาวรบนชายฝั่ง และไม่สามารถใช้เรือแบบดั้งเดิมเป็นพาหนะในการย้ายถิ่นฐานไปตามแหล่งอาหารอีกต่อไป โดย

มีปัญหานำวิจัย คือ รูปแบบเรือนช่วงตั้งถิ่นฐานถาวรมีลักษณะอย่างไร และมีปัจจัยใดบ้างที่เกี่ยวข้อง องค์ความรู้รวมทั้งหลักการอันเป็นผลจากบทความนี้ นำไปสู่ความเข้าใจในคุณค่าของการใช้พื้นที่อยู่อาศัยของชาวอูรักลาไวย์ในพื้นที่ศึกษา ซึ่งจะ เป็นประโยชน์ต่อเนื่องในการอนุรักษ์ และพัฒนาต่อไป รวมทั้งผลการศึกษา นำไปสู่การสร้างฐานความรู้ และการเติมเต็ม ช่องว่างของการศึกษาชาวเลในประเทศไทย โดยเฉพาะการศึกษาสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในกลุ่มชาติพันธุ์ชาวอูรักลาไวย์ให้ กว้างขวาง และสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาลักษณะทางกายภาพของชุมชนบ้านโต๊ะบาหลิว จังหวัดกระบี่
- 2.2 เพื่อศึกษารูปแบบเรือนชาวอูรักลาไวย์ในชุมชนบ้านโต๊ะบาหลิว จังหวัดกระบี่
- 2.3 เพื่ออธิบายปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบเรือนช่วงตั้งถิ่นฐานถาวรของชาวอูรักลาไวย์ในชุมชนบ้านโต๊ะบาหลิว จังหวัดกระบี่

3. แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

กรอบแนวคิดหลักในการวิจัยนี้ คือ การพิจารณาสถาปัตยกรรมในฐานะเป็นวัฒนธรรมทางวัตถุอย่างหนึ่งที่เกิดจากการสรรค์สร้างของมนุษย์ วัฒนธรรมทางวัตถุในที่นี้ คือ ที่อยู่อาศัยของชาวอูรักลาไวย์ ซึ่งจะเป็นอย่างไรมัน ย่อมเป็นผลมาจาก ปัจจัยแวดล้อม ทั้งสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและวัฒนธรรม นำไปสู่การมองวัฒนธรรมในลักษณะที่เป็นพลวัต คือ มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ไม่ใช่สิ่งที่หยุดนิ่ง หากแต่มีการปรับตัว และเปลี่ยนแปลงไปโดยลำดับ (วีระ อินพันทัง, 2559) สอดคล้องกับกรอบแนวคิดทางมานุษยวิทยาที่นำมาใช้ คือ นิเวศวิทยาวัฒนธรรม (Cultural Ecology) เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อม และเทคนิคที่ใช้หาประโยชน์จากสภาพแวดล้อม รวมทั้งแบบแผนพฤติกรรม และเทคนิคที่มนุษย์ใช้หา ประโยชน์จากสภาพแวดล้อม ตลอดจนผลกระทบที่แบบแผนพฤติกรรมหนึ่งส่งไปถึงส่วนอื่น ๆ ของวัฒนธรรม (ชนัญ วงษ์ วิชาค, 2530)

คำว่า “นิเวศวิทยาวัฒนธรรม” เกิดจากการผสมกันของคำว่า “นิเวศวิทยา” ซึ่งเป็นศาสตร์ที่เริ่มแพร่หลายขึ้นใน คริสต์ศตวรรษที่ 20 มุ่งเน้นที่การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพืช และสัตว์ ส่วนคำว่า “วัฒนธรรม” ซึ่งมีนักวิชาการให้ความหมายไว้หลายประการ สามารถสรุปได้ว่า เป็นระบบทางสัญลักษณ์ซึ่งสมาชิกของสังคมตกลงว่าจะใช้ร่วมกัน (Office of the Royal Society) กล่าวได้ว่า แนวคิดนิเวศวิทยาวัฒนธรรมเป็นการนำกรอบแนวคิดนิเวศวิทยามาใช้ในการศึกษาเรื่องราวเกี่ยวกับมนุษย์ โดยการปรับตัวของมนุษย์ย่อมมีความแตกต่างจากสัตว์ เนื่องจากขึ้นอยู่กับเงื่อนไขทางวัฒนธรรม (ปริ ญญา มรรคศิริสุข และวีระ อินพันทัง, 2563)

สำหรับการศึกษากลุ่มผู้ยังชีพด้วยการเก็บหาของป่า และล่าสัตว์ (Hunting and Gathering Society) ที่ผ่านมานั้น สามารถสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับวิถีชีวิต การตั้งถิ่นฐาน และระบบการยังชีพที่สัมพันธ์กับวิถีชีวิตเร่ร่อน ซึ่งเป็นรูปแบบดั้งเดิมที่มีความสำคัญ และสามารถแสดงถึงอัตลักษณ์ของกลุ่มคนแต่ละกลุ่ม เนื่องจากกลุ่มคนเหล่านี้อาศัยร่วมกับธรรมชาติในลักษณะปรับตัวเข้ากับธรรมชาติมากกว่าการเข้าไปเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อม ดังนั้น วิถีชีวิตเร่ร่อนของกลุ่มคนเหล่านี้ จึงไม่ใช่การอพยพโยกย้ายไปตลอดเวลา หรือเดินทางไปเรื่อย ๆ แต่เป็นผลมาจากการจัดระเบียบทางสังคมที่มีความยืดหยุ่น โดยมีการปรับ ขนาดของกลุ่ม และมีกรอพยพโยกย้ายที่สัมพันธ์กับฤดูกาล และความอุดมสมบูรณ์ของแหล่งอาหาร ทั้งนี้ พวกเขามีจุดหมายปลายทางที่ชัดเจน โดยมีพื้นที่ทางความเชื่อที่ใช้เป็นฐานอ้างอิงหลักแหล่ง และตัวตน (Sutton & Anderson, 2013)

เป็นที่น่าสังเกตว่า ชาวเลเป็นกลุ่มผู้ยังชีพด้วยการเก็บหาของป่า และล่าสัตว์เพียงกลุ่มเดียวที่กระจายตัวในเขต ชายฝั่งทะเลอันดามัน หรืออีกนัยหนึ่ง คือ “มีทะเลเป็นถิ่นฐาน” ทั้งนี้ การศึกษาผลงานวิชาการที่ผ่านมา พบว่า นักวิชาการได้อธิบายถึงลักษณะการตั้งถิ่นฐานของกลุ่มผู้ยังชีพด้วยการเก็บหาของป่า และล่าสัตว์ที่กระจายตัวตามบริเวณต่าง ๆ ของแผ่นดิน เป็นส่วนใหญ่ เช่น ชาวกายานที่กระจายตัวบริเวณทางตอนใต้สุดของทวีปอเมริกาใต้ ชาวปิกมีที่กระจายตัวบริเวณลุ่มแม่น้ำซาอีร์ ชาวออบอริจินที่กระจายตัวบริเวณภายในของทวีปออสเตรเลีย ชาวบูซแมนที่กระจายตัวบริเวณทางตอนเหนือของทะเลทรายกาลาอารีในทวีปแอฟริกา ชาวมาลาบรีที่กระจายตัวบริเวณเทือกเขาสูงในเขตจังหวัดน่าน และแพร่ ชาวมันนีที่กระจายตัวบริเวณเทือกเขาบรรทัดในเขตจังหวัดตรัง พัทลุง สตูล ยะลา และนราธิวาส เป็นต้น ด้วยข้อจำกัดขององค์ความรู้ที่มีอยู่ ทำให้ไม่สามารถนำไปสู่ข้อสรุปที่ชัดเจนในเรื่องลักษณะการตั้งถิ่นฐานของชาวเล ซึ่งเป็นกลุ่มผู้ยังชีพด้วยการเก็บหาของป่า และล่าสัตว์ที่มีทะเลเป็นถิ่นฐานได้อย่างลึกซึ้ง แม้ว่ากลุ่มคนเหล่านี้จะถูกจัดอยู่ในกลุ่มผู้ยังชีพด้วยการเก็บหาของป่า และล่าสัตว์เหมือนกัน เมื่อมีถิ่นฐานที่แตกต่างกัน ทำให้ลักษณะการตั้งถิ่นฐานมีความแตกต่างกันไปด้วย (อัมพิกา อ่ำลอย, 2562)

4. วิธีการวิจัย เครื่องมือวิจัย และระเบียบวิธีวิจัย

บทความนี้จัดอยู่ในประเภทงานวิจัยเชิงสำรวจที่มีชุมชนบ้านโตะบาทหลิวเป็นแหล่งพื้นที่ศึกษา โดยมีขั้นตอนของการศึกษา ดังนี้

4.1 การเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ดังนี้

4.1.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิจากเอกสารต่าง ๆ เกี่ยวกับพื้นที่ศึกษา ทั้งด้านประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ และวัฒนธรรมของกลุ่มคนที่อยู่อาศัย รวมทั้งแนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

4.1.2 การกำหนดกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง โดยการกำหนดคุณลักษณะขั้น เพื่อเป็นบรรทัดฐานในการคัดเลือกเรือนกรณีศึกษา คือ เป็นเรือนของชาวอุรุกรลาไวย์ที่ถูกปลูกสร้างภายหลัง พ.ศ. 2516 ซึ่งเป็นช่วงที่ทางอำเภอเกาะลันตาจัดสรรที่ดินให้แก่ชาวอุรุกรลาไวย์ตามกระแสพระราชดำริของรัชกาลที่ 9 ถือว่าเป็นจุดเริ่มต้นของการตั้งถิ่นฐานถาวร (อาภรณ์ อุกฤษณ์, 2532) ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ เรือนชาวอุรุกรลาไวย์ในชุมชนบ้านโตะบาทหลิวจำนวน 68 หลังคาเรือน

4.1.3 การเก็บข้อมูลปฐมภูมิด้วยการสำรวจภาคสนาม ประกอบด้วย 4 ขั้นตอนสำคัญ ได้แก่ 1) การเดินเท้าสำรวจทั่วทั้งชุมชน โดยใช้ภาพถ่ายทางอากาศ และแบบสถาปัตยกรรมเป็นเครื่องมือพื้นฐาน เพื่อสร้างแผนผังชุมชน และบันทึกสภาพทั่วไปเป็นภาพถ่าย 2) การสังเกตการณ์ระยะยาว โดยผู้วิจัยสำรวจภาคสนาม จำนวน 6 ครั้ง (ในช่วงเดือน พฤษภาคม 2563 – สิงหาคม 2563) 3) การสำรวจจริงวัดเรือนกรณีศึกษาแต่ละหลังโดยละเอียด โดยบันทึกข้อมูลลงเป็นแบบสถาปัตยกรรม พร้อมทั้งบันทึกสภาพที่ปรากฏเป็นภาพถ่ายประกอบ และ 4) การสัมภาษณ์ผู้อยู่อาศัยด้วยการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง เพื่อรวบรวมข้อมูลทางกายภาพ และวัฒนธรรมของชุมชน

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ดังนี้

4.2.1 การวิเคราะห์แผนผัง (Planning Analysis) เพื่อพิจารณาลักษณะทางกายภาพของชุมชนในช่วงตั้งถิ่นฐานถาวร ได้แก่ 1) การเลือกที่ตั้งของชุมชน 2) ลักษณะการตั้งถิ่นฐานของชุมชน 3) การวางผังบริเวณของชุมชน ประกอบด้วย กลุ่มที่อยู่อาศัย และพื้นที่สาธารณะ

4.2.2 การวิเคราะห์รูปลักษณ์ (Morphological Analysis) เพื่อพิจารณาลักษณะทางสถาปัตยกรรมของเรือนกรณีศึกษา ได้แก่ 1) ทิศทาง และการวางผัง 2) รูปทรง และ 3) การจัดวางพื้นที่ใช้สอย

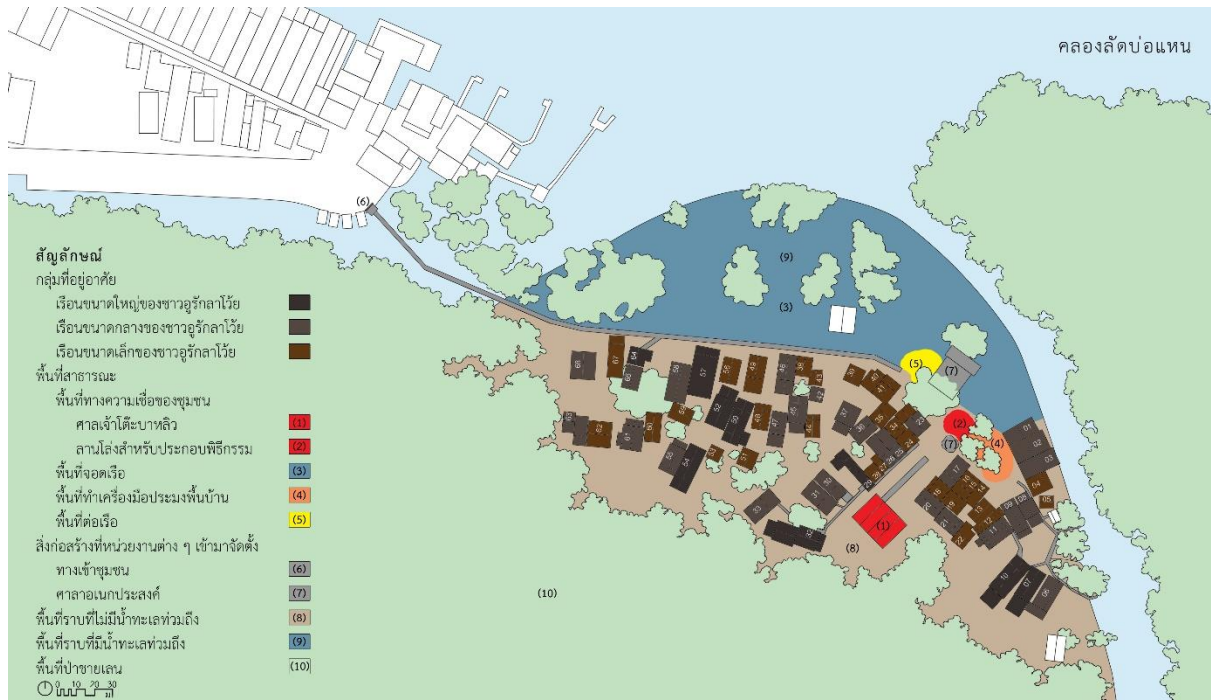
4.2.3 การวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบ (Comparative Analysis) เพื่อพิจารณาลักษณะร่วม และลักษณะเฉพาะของเรือนกรณีศึกษา นำไปสู่การสรุปรูปแบบเรือนช่วงตั้งถิ่นฐานถาวรของชาวอุรุกรลาไวย์ในชุมชนบ้านโตะบาทหลิว จังหวัดกระบี่

4.2.4 การวิเคราะห์ตัวแปร (Factor Analysis) เพื่อพิจารณาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบเรือนช่วงตั้งถิ่นฐานถาวรของชาวอุรุกรลาไวย์ในชุมชนบ้านโตะบาทหลิว จังหวัดกระบี่

5. ผลการวิจัยหรือการศึกษา

5.1 ลักษณะทางกายภาพของชุมชนบ้านโตะบาทหลิว จังหวัดกระบี่

ชุมชนแห่งนี้มีลักษณะการตั้งถิ่นฐานแบบเกาะตัวบนพื้นที่ราบที่ไม่มีน้ำทะเลท่วมถึงที่มีอย่างจำกัดในพื้นที่หาดเลน และล้อมรอบด้วยป่าชายเลน ส่วนการวางผังบริเวณของชุมชน สามารถจำแนกออกเป็น 2 ส่วนสำคัญ (ดังรูปที่ 1) ได้แก่ ส่วนที่ 1 กลุ่มที่อยู่อาศัย ตั้งอยู่ด้านในสุด สามารถออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 เรือนขนาดเล็ก จำนวน 32 หลังคาเรือน กลุ่มที่ 2 เรือนขนาดกลาง จำนวน 27 หลังคาเรือน และกลุ่มที่ 3 เรือนขนาดใหญ่ จำนวน 9 หลังคาเรือน รวมทั้งหมด 68 หลังคาเรือน ส่วนที่ 2 พื้นที่สาธารณะ มีลักษณะเป็นพื้นที่เปิดโล่ง ตั้งอยู่ระหว่างกลุ่มที่อยู่อาศัยกับหาดเลน ได้แก่ พื้นที่ต่อเรือ พื้นที่ทำเครื่องมือประมงพื้นบ้าน และพื้นที่ทางความเชื่อของชุมชนที่ถือเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ของชุมชน โดยเป็นสัญลักษณ์แสดงความเป็นชุมชนชาวอุรุกรลาไวย์อย่างเด่นชัด (ดาฤณย์ จรูญทอง, 2550) ประกอบด้วย ศาลเจ้าโตะบาทหลิว และลานโล่ง กล่าวได้ว่า พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์เหล่านี้ตั้งอยู่บนพื้นที่สำคัญของชุมชน กล่าวคือ 1) เป็นพื้นที่ราบที่ไม่มีน้ำทะเลท่วมถึง ซึ่งปลอดภัยจาก น้ำท่วม 2) เป็นพื้นที่ทางด้านตะวันออกในตำแหน่งศูนย์กลางของชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับความเชื่อเรื่องทิศมงคลของชาวอุรุกรลาไวย์ 3) เป็นพื้นที่ล้อมรอบด้วยป่าชายเลน ซึ่งสามารถใช้เป็นแหล่งกำบังลมมรสุม 4) เป็นพื้นที่เปิดโล่งที่มีความต่อเนื่องกับหาดเลน ซึ่งสามารถรองรับการใช้งาน และการเข้าถึงของชาวอุรุกรลาไวย์ที่สัญจรด้วยทางเท้า และเรือ (อัมพิกา อ่าลอย, วีระ อินพัน ทั้ง และชินศักดิ์ ตันพิกุล, 2562)

รูปที่ 1 แผนผังชุมชนบ้านโต๊ะบาหลี จังหวัดกระบี่ และพื้นที่โดยรอบ
ที่มา: ดัดแปลงจาก อัมพิกา อ่าลอย (2562)

รูปที่ 2 ลักษณะการตั้งถิ่นฐานของชุมชนบ้านโต๊ะบาหลี จังหวัดกระบี่
ที่มา: วีระ อินพันทัง, ปริญญา มรรคศิริสุข, อัมพิกา อ่าลอย, อดิศร ศรีเสาวนันท, เจนยุทธ ล่อใจ และพบสุข ทัดทอง (2563)

มีข้อสังเกตว่า ลักษณะทางกายภาพของชุมชนชาวอุรักลาไวย์แห่งนี้ มีลักษณะเฉพาะอันสามารถจำแนกหรือระบุความแตกต่างจากชุมชนชาวอุรักลาไวย์อื่น ๆ ในเกาะลันตาใหญ่ได้อย่างชัดเจน (ดังรูปที่ 2) กล่าวคือ พวกเขามีการสืบทอดภูมิปัญญาในการเลือกที่ตั้งชุมชนของชาวอุรักลาไวย์ โดยเป็นชุมชนเพียงแห่งเดียวในเกาะลันตาใหญ่ที่มีลักษณะการตั้งถิ่นฐานแบบเกาะตัวบนพื้นที่ราบที่ไม่มีน้ำทะเลท่วมถึงในพื้นที่หาดเลน และล้อมรอบด้วยป่าชายเลน ส่วนชุมชนอื่น ๆ สามารถจำแนก

ออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 ชุมชนที่มีการสืบทอดภูมิปัญญาในการเลือกที่ตั้งชุมชนของชาวอุรักลาไวย์ โดยมีลักษณะการตั้งถิ่นฐานแบบเรียงตัวเป็นแนวยาว และขนานกับแนวชายฝั่ง เช่น ชุมชนบ้านหัวแหลมเหนือ ชุมชนบ้านหัวแหลมกลาง เป็นต้น กลุ่มที่ 2 ชุมชนที่มีการเปลี่ยนแปลงลักษณะทางกายภาพ ทำให้ไม่สามารถแสดงถึงความสอดคล้องกับภูมิปัญญาในการเลือกที่ตั้งชุมชนของชาวอุรักลาไวย์ โดยมีลักษณะการตั้งถิ่นฐานที่หลากหลาย และตั้งอยู่บนพื้นที่ห่างจากชายฝั่ง เช่น ชุมชนบ้านคลองดาว ชุมชนบ้านโนไรรู้ ชุมชนบ้านสังกะอู้ เป็นต้น

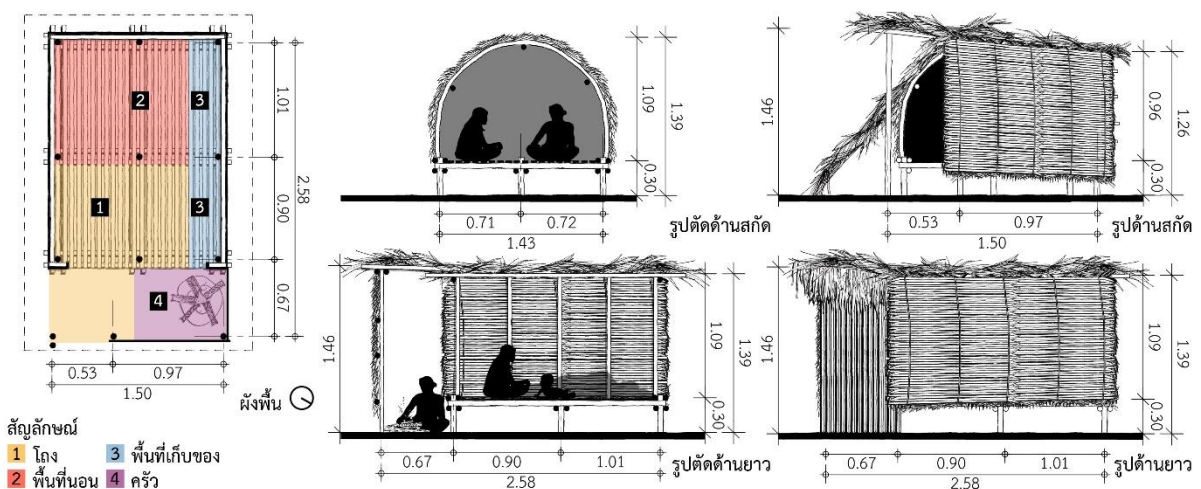
5.2 รูปแบบเรือนในชุมชนบ้านโตะบาหลิว จังหวัดกระบี่

การศึกษาารูปแบบเรือนในพื้นที่ศึกษาอย่างลึกซึ้งนั้น ควรทำความเข้าใจพัฒนาการของรูปแบบที่อยู่อาศัยตั้งแต่วังวิถีชีวิตเร่ร่อนทางทะเลมาสู่ช่วงตั้งถิ่นฐานถาวร โดยจำแนกตามแบบแผนการดำรงชีพออกเป็น 3 ช่วง (อัมพิกา อ่าลวย, 2562) ดังนี้

ช่วงที่ 1 รูปแบบที่อยู่อาศัยช่วงวิถีชีวิตเร่ร่อนทางทะเล ชาวอุรักลาไวย์มีวัฒนธรรมเฉพาะที่สืบทอดจากบรรพบุรุษ เรียกว่า “บาคัด” หมายถึง การใช้เรือแบบดั้งเดิม เรียกว่า “ปราฮู อาไว” มีลักษณะเป็นเรือขุดที่มีการใช้ไม้กระดานเป็นวัสดุในการเสริมกราบเรือ ใช้เป็นพาหนะในการย้ายถิ่นฐานไปตามแหล่งอาหาร จึงมีการตั้งถิ่นฐานชั่วคราวอยู่ ณ บริเวณใด บริเวณหนึ่งในช่วงเวลาสั้น ๆ ขึ้นอยู่กับฤดูกาล โดยเฉพาะอิทธิพลของลมมรสุม เมื่อต้องการสร้างที่อยู่อาศัยชั่วคราว พวกเขาจะปลดแผงหลังคาโค้งออกจากเรือ เพื่อยกมาวางบนชายฝั่งในบริเวณที่มีความสอดคล้องกับภูมิปัญญาในการเลือกที่ตั้งชุมชนของพวกเขา จากนั้นเสริมความแข็งแรงด้วยท่อนไม้ที่เก็บหาได้จากทะเลบริเวณนั้น ใช้วิธียึดโยงองค์ประกอบต่าง ๆ ด้วยหวายหรือเถาวัลย์ ก่อเกิดเป็นเพิงพักหลังคาโค้ง (อัมพิกา อ่าลวย และวีระ อินพันทัง, 2562)

จากการศึกษาการจัดวางพื้นที่ใช้สอย (ดังรูปที่ 3) พบว่า พื้นที่ภายในมีลักษณะผังพื้นเป็นรูปสี่เหลี่ยม มีพื้นที่ประมาณ 4.00 ตารางเมตร โดยมีองค์ประกอบหลัก 4 ประการ ได้แก่ (1) โถง มีพื้นที่ประมาณ 1.50 ตารางเมตร ตั้งอยู่ด้านหน้าสุด ติดกับทางเข้าหลัก เป็นพื้นที่ต่อเนื่องระหว่างทางเข้าหลักที่ตั้งอยู่ระดับเดียวกับระดับพื้นดิน และพื้นที่ที่อยู่อาศัยซึ่งยกสูงจากระดับพื้นดินประมาณ 1.00 เมตร ใช้เป็นพื้นที่เอนกประสงค์ (2) ครีว มีพื้นที่ประมาณ 1.00 ตารางเมตร ตั้งอยู่ระดับเดียวกับระดับพื้นดินในลักษณะฝังตรงข้ามกับทางเข้าหลัก ประกอบด้วย พื้นที่สำหรับนั่งหุงหาอาหาร และพื้นที่สำหรับตั้งเตาไฟ (3) พื้นที่นอน มีพื้นที่ประมาณ 2.00 ตารางเมตร ยกสูงจากระดับพื้นดินประมาณ 1.00 เมตร และมีการปิดล้อม 3 ด้าน ทำให้สามารถรับรู้ถึงความเป็นพื้นที่กึ่งส่วนตัว และ (4) พื้นที่เก็บของ มีพื้นที่ประมาณ 0.50 ตารางเมตร ตั้งอยู่บริเวณด้านข้างใดข้างหนึ่งของเพิงพัก

กล่าวได้ว่า รูปแบบที่อยู่อาศัยช่วงวิถีชีวิตเร่ร่อนทางทะเลของชาวอุรักลาไวย์เป็นผลจากการปรับตัว และปรับพื้นที่อยู่อาศัยให้เข้ากับธรรมชาติเช่นเดียวกับชาวเลกลุ่มอื่น มีข้อสังเกตว่า การตั้งถิ่นฐานชั่วคราวในเกาะลันตาใหญ่ มีข้อได้เปรียบของสภาพทางภูมิศาสตร์ เนื่องจากสามารถใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติที่มีความหลากหลาย ได้แก่ ป่าดิบชื้น ป่าชายเลน และป่าชายหาด อย่างไรก็ตาม พื้นที่แห่งนี้ มักมีน้ำทะเลท่วมถึงในกรณีที่เกิดพายุ ส่งผลให้เพิงพักของชาวอุรักลาไวย์ มีลักษณะเป็นเพิงพักหลังคาโค้ง โดยยกสูงจากระดับพื้นดินประมาณ 1.00 เมตร แสดงถึงการคำนึงถึงความปลอดภัยจากน้ำท่วม (ดังรูปที่ 3)

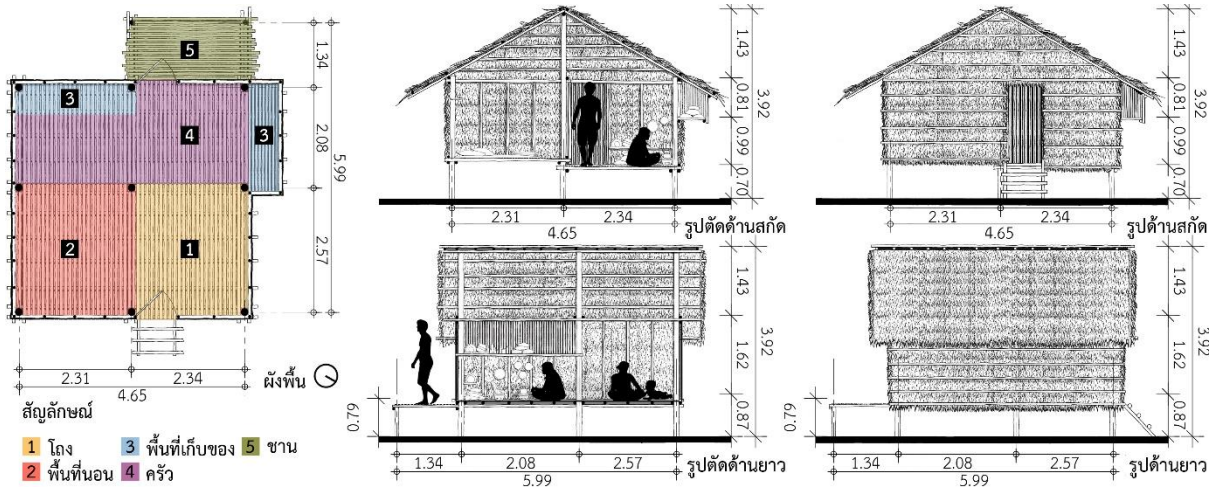
รูปที่ 3 ตัวอย่างรูปแบบที่อยู่อาศัยช่วงวิถีชีวิตเร่ร่อนทางทะเลของชาวอุรักลาไวย์ในชุมชนบ้านโตะบาหลิว จังหวัดกระบี่
ที่มา: ดัดแปลงจาก อัมพิกา อ่าลวย (2562)

ช่วงที่ 2 รูปแบบที่อยู่อาศัยช่วงแรกตั้งถิ่นฐาน เป็นช่วงที่ใช้เรือแบบดั้งเดิมเป็นพาหนะในการย้ายถิ่นฐานไปตามแหล่งอาหารกระทำไต่ยากขึ้น ชาวอูรักลาไวกบางส่วนจึงปรับเปลี่ยนจากวิถีชีวิตเร่ร่อนทางทะเลมาสู่การลงหลักปักฐานในเกาะลันตาใหญ่ ซึ่งถือว่าเป็นเมืองหลวงของพวกเขา โดยมีร่องรอยหลักฐานที่บ่งบอกว่า พวกเขามีการลงหลักปักฐานในพื้นที่แห่งนี้ย้อนไปก่อน พ.ศ. 2500 ได้แก่ สุสาน ศาลบรรพบุรุษ ตำนานความเชื่อเกี่ยวกับสถานที่ ชื่อเรียกสถานที่ต่าง ๆ ในภาษาอูรักลาไวก (นฤมล อรุโณทัย และคณะ, 2557) เมื่อชาวอูรักลาไวกตัดสินใจตั้งถิ่นฐานชั่วคราวบนชายฝั่ง พวกเขาก่อตั้งชุมชนขนาดเล็กเป็นหลักแหล่งบนพื้นที่ปลอดภัยจากภัยธรรมชาติ และมีความสอดคล้องกับภูมิปัญญาในการเลือกที่ตั้งชุมชน (ธนภรณ์ วัฒนสุข, 2557) รวมทั้งมีการพัฒนาที่อยู่อาศัยก่อเกิดเป็นกระท่อมหลังคาจั่ว ยกพื้นสูงจากระดับพื้นดินประมาณ 1.60 - 2.00 เมตร (ดังรูปที่ 4) โดยมีลักษณะแข็งแรง และสามารถตอบสนองต่อการใช้สอยในการดำเนินชีวิต เพื่อรองรับการอยู่อาศัยที่นานมากขึ้น (อัมพิกา อ่าลอย, 2562) สามารถสรุปคุณลักษณะสำคัญออกเป็น 4 ประการ ได้แก่

- 1) การใช้หลังคาจั่วที่มีความลาดชันประมาณ 30 องศาแทนการใช้หลังคาโค้งแบบเพิงพัก เพื่อเพิ่มพื้นที่ใช้สอยแนวดิ่ง และเพิ่มประสิทธิภาพในการกันแดดกันฝน
- 2) การปลูกสร้างอย่างง่าย ๆ ด้วยวัสดุที่เก็บหาได้จากละแวกถิ่นฐาน แต่มีความแข็งแรง และมีอายุการใช้งานที่นานขึ้น
- 3) การใช้วิธียึดโยงองค์ประกอบต่าง ๆ ในลักษณะคล้ายระบบเสาคาน เพื่อเพิ่มความแข็งแรง
- 4) การขยายพื้นที่อยู่อาศัย โดยขึ้นอยู่กับการเพิ่มขนาดของครัวเรือน สามารถจำแนกออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 กระท่อมขนาดเล็ก ใช้เป็นที่อยู่อาศัยของครอบครัวเดี่ยวที่มีสมาชิกไม่เกิน 3 คน กลุ่มที่ 2 กระท่อมขนาดกลาง ใช้เป็นที่อยู่อาศัยของครอบครัวเดี่ยวที่มีสมาชิกไม่เกิน 5 คน และกลุ่มที่ 3 กระท่อมขนาดใหญ่ ใช้เป็นที่อยู่อาศัยของครอบครัวเดี่ยวที่มีสมาชิก 5 คน ขึ้นไป (อาภรณ์ อุกฤษณ์, 2532)

จากการศึกษาการจัดวางพื้นที่ใช้สอย (ดังรูปที่ 4) มีข้อสังเกตว่า พวกเขามีการขยายพื้นที่อยู่อาศัยที่สัมพันธ์กับการเพิ่มขนาดของครัวเรือน โดยมีพื้นที่ประมาณ 28.50 ตารางเมตร แสดงถึงการพัฒนากิจการจัดวางพื้นที่ใช้สอยที่สอดคล้องกับการทำกิจกรรมในลักษณะการยืน หรือเคลื่อนที่ภายในที่อยู่อาศัยมากขึ้น มีลักษณะผังพื้นเป็นรูปสี่เหลี่ยม มีองค์ประกอบหลัก 5 ประการ ได้แก่

- 1) โถง มีพื้นที่ประมาณ 6.00 ตารางเมตร ยกพื้นสูงจากระดับพื้นดินประมาณ 1.60 - 2.00 เมตร ตั้งอยู่ด้านหน้าสุด ติดกับประตูทางเข้าหลัก ใช้เป็นพื้นที่เอนกประสงค์
- 2) พื้นที่นั่ง มีพื้นที่ประมาณ 6.00 ตารางเมตร เป็นพื้นที่ต่อเนื่องกับโถงในลักษณะผังตรงข้ามกับโถง ยกตัวอย่างเช่น หากโถงตั้งอยู่ทางด้านซ้ายของเรือน พื้นที่นั่งมักอยู่ทางด้านขวาของเรือนเสมอ เนื่องจากตั้งอยู่บริเวณด้านข้างของเรือน จึงเป็นพื้นที่ที่มีการปิดล้อม 2 ด้าน ทำให้สามารถรับรู้ถึงความเป็นพื้นที่กึ่งส่วนตัว
- 3) พื้นที่เก็บของ มีพื้นที่ประมาณ 1.25 ตารางเมตร เป็นพื้นที่ด้านในสุด ตั้งอยู่บริเวณด้านข้างใดข้างหนึ่งของเรือน
- 4) ครัว มีพื้นที่ประมาณ 12.00 ตารางเมตร ตั้งอยู่ด้านในสุด ติดกับประตูทางเข้ารอง ประกอบด้วยพื้นที่สำหรับนั่งหุงหาอาหาร และพื้นที่สำหรับตั้งเตาไฟ ส่วนบริเวณด้านข้างของฝาครัว มีการต่อเติมโครงสร้างเป็นพื้นที่เก็บของ ซึ่งยกสูงจากระดับพื้นโถงประมาณ 0.60 - 0.80 เมตร
- 5) ขาน มีพื้นที่ประมาณ 3.15 ตารางเมตร มีการลดระดับพื้นขานต่ำกว่าระดับพื้นโถงประมาณ 0.20 เมตร ใช้เป็นพื้นที่ซักล้าง และใช้เป็นที่นำน้ำสำหรับขึ้นลงสู่เรือจากที่อยู่อาศัยได้โดยตรง

รูปที่ 4 ตัวอย่างรูปแบบที่อยู่อาศัยช่วงแรกตั้งถิ่นฐานของชาวอุรักลาไวย์ในชุมชนบ้านโต๊ะบาหลิว จังหวัดกระบี่
ที่มา: ดัดแปลงจาก อัมพิกา อ่าลอย (2562)

กล่าวได้ว่า รูปแบบที่อยู่อาศัยช่วงแรกตั้งถิ่นฐานของชาวอุรักลาไวย์เป็นผลจากการปรับตัว และปรับพื้นที่อยู่อาศัยให้สามารถรองรับการตั้งถิ่นฐานชั่วคราวบนชายฝั่งในระยะเวลาที่นานขึ้น มีข้อสังเกตว่า ชานเป็นพื้นที่ใหม่ ซึ่งปรากฏในที่อยู่อาศัยช่วงแรกตั้งถิ่นฐานเท่านั้น จึงไม่มีความเชื่อมโยงกับเพิงพัก แต่หากพิจารณาในรายละเอียด พบว่า ชานมีความเชื่อมโยงกับพื้นที่เปิดโล่งของเรือแบบดั้งเดิม แสดงถึงการนำพื้นที่เปิดโล่งดังกล่าวมาปรับใช้เป็นพื้นที่เปิดโล่งของที่อยู่อาศัย (ดังรูปที่ 4)

ช่วงที่ 3 รูปแบบที่อยู่อาศัยช่วงตั้งถิ่นฐานถาวร เป็นช่วงที่สามารถใช้เรือแบบดั้งเดิมเป็นพาหนะในการย้ายถิ่นฐานไปตามแหล่งอาหารอีกต่อไป จึงมีการก่อตั้งชุมชนที่มีความหนาแน่นของจำนวนประชาชนมากขึ้น (พิไลวรรณ ประพฤติ, 2558) และมีการพัฒนาที่อยู่อาศัยก่อเกิดเป็นเรือน เพื่อตอบสนองต่อวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม นอกจากนี้มีลักษณะแข็งแรงแล้ว ยังมีความหลากหลายของรูปทรง และการจัดวางพื้นที่ใช้สอย (อัมพิกา อ่าลอย, 2562) สามารถอธิบายรูปแบบเรือนช่วงตั้งถิ่นฐานถาวรของชาวอุรักลาไวย์ในชุมชนบ้านโต๊ะบาหลิว จังหวัดกระบี่ ดังนี้

5.2.1 ทิศทาง และการวางผัง สามารถจำแนกออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่

กลุ่มที่ 1 กลุ่มเรือนที่ใช้ลำน้ำเป็นหลักอ้างอิงในการวางผัง ส่งผลให้การวางเรือนไม่ตรงตามทิศเหนือได้เสมอไป หากแต่เบนไปตามลำน้ำที่มีความคดเคี้ยว

กลุ่มที่ 2 กลุ่มเรือนที่ใช้ทะเลเป็นหลักอ้างอิงในการวางผัง ถือว่าสอดคล้องกับความเชื่อเรื่องทิศทาง และการวางผังที่อยู่อาศัยของชาวอุรักลาไวย์

กลุ่มที่ 3 กลุ่มเรือนที่ใช้เส้นทางสัญจรหลักของชุมชนเป็นหลักอ้างอิงในการวางผัง มีข้อสังเกตว่า เรือนกลุ่มนี้มีทิศทาง และการวางผังแตกต่างจากเรือนกลุ่มอื่น ๆ เนื่องจากข้อจำกัดของที่ดิน ส่งผลให้การวางเรือนคำนึงถึงความเหมาะสมของขนาดของพื้นที่มากกว่าการใช้ทะเลหรือลำน้ำเป็นหลักอ้างอิงในการวางผัง

5.2.2 รูปทรง สามารถสรุปคุณลักษณะสำคัญออกเป็น 5 ประการ ได้แก่

1) การปลูกเรือนยกพื้นสูงจากระดับพื้นดินประมาณ 1.60 - 2.00 เมตร โดยใช้หลังคาจั่วที่มีความลาดชันคล้ายคลึงกับความลาดชันของกระท่อม คือ ประมาณ 30 องศา โดยวัดจากระดับพื้นโถงถึงระดับใต้เอเส ประมาณ 1.60 - 1.80 เมตร และส่วนที่วัดจากระดับใต้เอเสถึงระดับใต้เอเส ประมาณ 1.30 - 1.50 เมตร เพื่อคลุมพื้นที่อยู่อาศัยทั้งหมด และสามารถกันแดดกันฝน

2) การใช้ฝาเรือนปิดล้อมทั้ง 4 ด้าน โดยมีการทำช่องเปิดบริเวณฝาเรือนมากขึ้น เพื่อเพิ่มการระบายอากาศภายในที่อยู่อาศัย ส่วนประตูเข้าออกตั้งอยู่แนวเดียวกันเสมอ

3) การเปลี่ยนแปลงด้านวัสดุที่ใช้ในการปลูกสร้าง โดยใช้วัสดุที่เก็บหาได้ในละแวกถิ่นฐานร่วมกับวัสดุสมัยใหม่ ยกตัวอย่างเช่น (1) การใช้ท่อนไม้เส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ 0.06 - 0.10 เมตร ร่วมกับเสาคอนกรีตสำเร็จรูปเป็นโครงสร้างหลัก (2) การหันมาใช้สะพานไม้ โดยนำท่อนไม้วางพาดทับทางสัญจรแทนการใช้บันไดที่ทำจากไม้แสม ไม้โกงกาง หรือไม้ไผ่ (3) การใช้ไม้กระดานแทนไม้ฟากสับในพื้นที่นอน พื้นที่เก็บของ ส่วนชาน และครัว ยังมีการใช้ฟากสับปูพื้น และ (4)

การใช้วัสดุทำฝาเรือนที่หลากหลายขึ้น ทั้งวัสดุธรรมชาติที่เก็บหาได้ในละแวกถิ่นฐาน คือ จาก และวัสดุสมัยใหม่ได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานต่าง ๆ เช่น สังกะสี ไม้กระดาน เป็นต้น

4) การสืบสานภูมิปัญญาในการก่อสร้าง โดยใช้วิธียึดโยงโครงสร้างแบบดั้งเดิมร่วมกับการใช้เทคนิคการปลูกสร้างสมัยใหม่

5) การขยายพื้นที่อยู่อาศัย ยังขึ้นอยู่กับขนาดของครัวเรือน โดยการเพิ่มจำนวนจั่วทั้งในด้านยาวและด้านข้างของเรือน นำไปสู่การเพิ่มจำนวนเสาเรือนที่มีจำนวนมากกว่าที่อยู่อาศัยในอดีต

5.2.3 การจัดวางพื้นที่ใช้สอย จากการศึกษาการจัดวางพื้นที่ใช้สอยเรือนของชาวอุรักลาโว้ยในชุมชนบ้านโต๊ะบาหลิว สามารถจำแนกออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่

1) กลุ่มเรือนขนาดเล็ก มีจำนวนทั้งหมด 32 หลังคาเรือน มีพื้นที่เฉลี่ยประมาณ 25.50 – 36.50 ตารางเมตร มีลักษณะผังพื้นเป็นรูปสี่เหลี่ยม มืองค์ประกอบหลัก 5 ประการ (ดังรูปที่ 5) ได้แก่

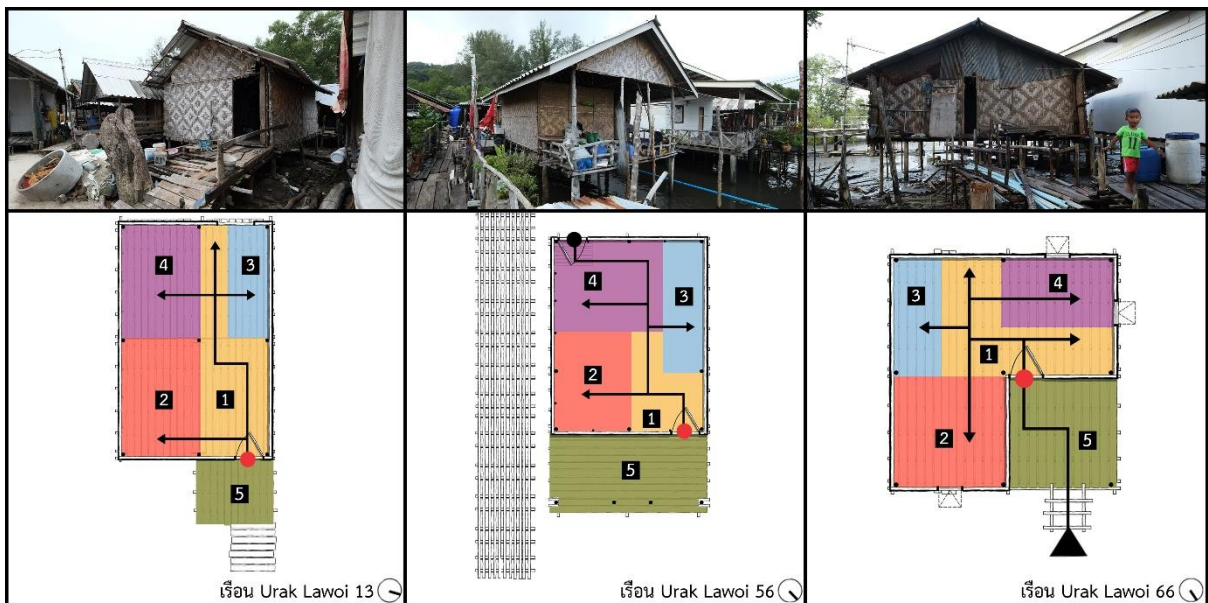
(1) ชานด้านหน้า มีพื้นที่ประมาณ 6.00 – 10.00 ตารางเมตร ยกพื้นสูงจากระดับพื้นดินประมาณ 1.40 - 1.80 เมตร ใช้เป็นพื้นที่อเนกประสงค์ และพื้นที่ต้อนรับแขกผู้มาเยือน

(2) โถง มีพื้นที่ประมาณ 6.00 – 10.00 ตารางเมตร ยกพื้นสูงจากระดับพื้นชานด้านหน้าประมาณ 0.20 เมตร ตั้งอยู่ด้านหน้าสุด ติดกับประตูทางเข้าหลัก ใช้เป็นพื้นที่อเนกประสงค์ และทางสัญจรภายในเรือน

(3) พื้นทีนอน มีพื้นที่ประมาณ 6.00 – 8.00 ตารางเมตร เป็นพื้นที่ที่มีการปิดล้อม 2 ด้าน ทำให้สามารถรับรู้ถึงความเป็นพื้นที่กึ่งส่วนตัว

(4) พื้นที่เก็บของ มีพื้นที่ประมาณ 4.00 – 6.00 ตารางเมตร ตั้งอยู่บริเวณด้านข้างใดข้างหนึ่งของเรือน

(5) ครัว มีพื้นที่ประมาณ 6.00 – 10.00 ตารางเมตร ตั้งอยู่ด้านในสุด ประกอบด้วย พื้นที่สำหรับนั่งหุงหาอาหาร และพื้นที่สำหรับตั้งเตาไฟ ในเรือนบางหลังยังพบการต่อเติมโครงสร้างบริเวณฝาครัวเป็นพื้นที่เก็บของ ซึ่งยกสูงจากระดับพื้นโถงประมาณ 0.60 – 0.80 เมตร

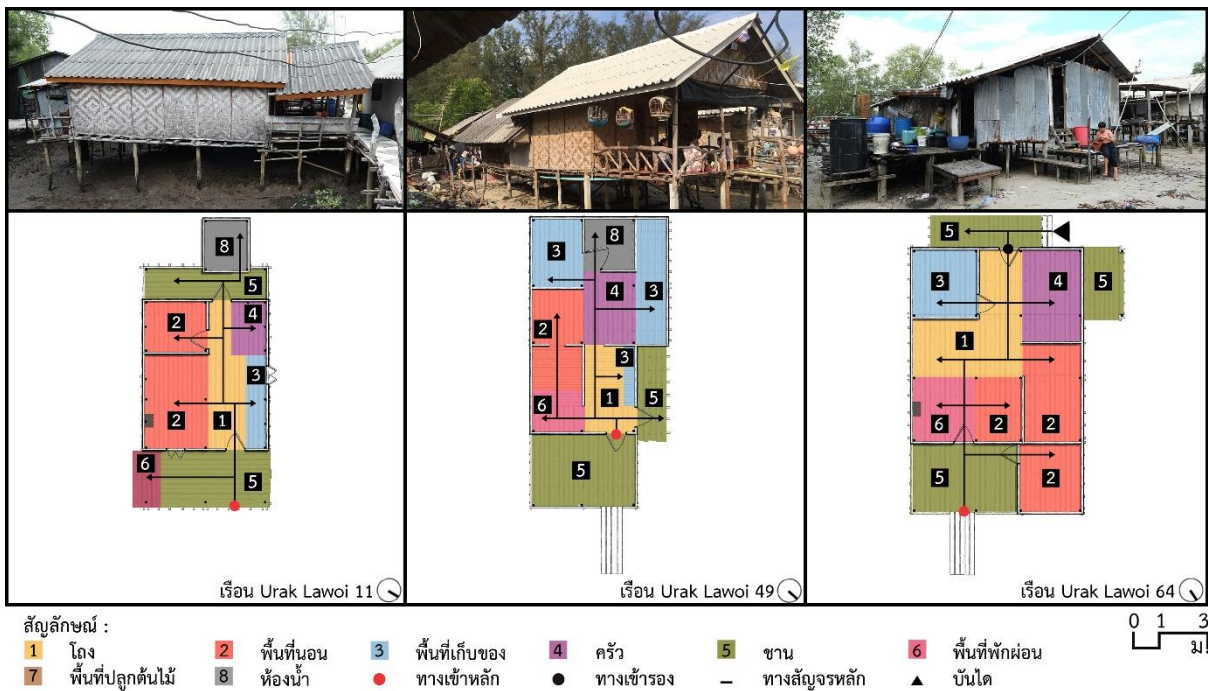

สัญลักษณ์ :
 1 โถง 2 พื้นทีนอน 3 พื้นที่เก็บของ 4 ครัว 5 ชาน 6 พื้นที่พักนอน
 7 พื้นที่ปลูกต้นไม้ 8 ห้องน้ำ 9 ทางเข้าหลัก 10 ทางเข้ารอง 11 ทางสัญจรหลัก 12 บันได

รูปที่ 5 ตัวอย่างการจัดวางพื้นที่ใช้สอยของเรือนขนาดเล็ก

2) เรือนขนาดกลาง มีจำนวนทั้งหมด 27 หลังคาเรือน มีพื้นที่เฉลี่ยประมาณ 50.50 – 60.50 ตารางเมตร มีลักษณะผังพื้นเป็นรูปสี่เหลี่ยม มืองค์ประกอบหลัก 8 ประการ (ดังรูปที่ 6) ได้แก่

- (1) ขานด้านหน้า มีพื้นที่ประมาณ 6.00 – 10.00 ตารางเมตร โดยยังคงยกพื้นสูงจากระดับพื้นดินประมาณ 1.40 - 1.80 เมตร ใช้เป็นพื้นที่อเนกประสงค์ และพื้นที่ต้อนรับแขกผู้มาเยือน
- (2) โถง มีพื้นที่ประมาณ 6.00 – 10.00 ตารางเมตร ยกพื้นสูงจากระดับพื้นขานประมาณ 0.20 เมตร ตั้งอยู่ด้านหน้าสุด ติดกับประตูทางเข้าหลัก ส่วนใหญ่ใช้เป็นทางสัญจรภายในเรือน เนื่องจากเรือนส่วนใหญ่มีการแบ่งโถงเป็นพื้นที่พักผ่อน จึงไม่ปรากฏการใช้โถงเป็นพื้นที่อเนกประสงค์
- (3) พื้นที่พักผ่อน มีพื้นที่ประมาณ 4.00 – 6.00 ตารางเมตร เป็นพื้นที่ต่อเนื่องจากโถงที่มีการปิดล้อม 2 ด้าน
- (4) พื้นที่นอน สามารถจำแนกออกเป็น 2 รูปแบบ ได้แก่ รูปแบบที่ 1 พื้นที่นอนที่มีการปิดล้อม 2 ด้าน ทำให้สามารถรับรู้ถึงความเป็นพื้นที่กึ่งส่วนตัว มีพื้นที่ประมาณ 6.00 – 8.00 ตารางเมตร และรูปแบบที่ 2 พื้นที่นอนที่มีการปิดล้อม 4 ด้าน ทำให้สามารถรับรู้ถึงความเป็นพื้นที่ส่วนตัว มีพื้นที่ประมาณ 10.00 – 12.00 ตารางเมตร
- (5) พื้นที่เก็บของ มีพื้นที่ประมาณ 6.00 – 9.00 ตารางเมตร ตั้งอยู่บริเวณด้านข้างใดข้างหนึ่งของเรือน หรือเป็นพื้นที่ที่มีการปิดล้อม 4 ด้าน
- (6) ครัว มีพื้นที่ประมาณ 8.00 – 12.00 ตารางเมตร ขึ้นอยู่กับขนาดของครัวเรือน ตั้งอยู่ด้านในสุด หรือเป็นพื้นที่ต่อเนื่องระหว่างโถงกับห้องน้ำ ในเรือนบางหลังยังพบการต่อเติมโครงสร้างบริเวณฝาคิ้วเป็นพื้นที่เก็บของ
- (7) ห้องน้ำ มีพื้นที่ประมาณ 3.00 - 5.00 ตารางเมตร
- (8) ขานด้านหลัง มีพื้นที่ประมาณ 12.00 -18.00 ตารางเมตร มีการลดระดับพื้นขานต่ำกว่าระดับพื้นโถงประมาณ 0.20 เมตร ใช้เป็นพื้นที่ซักล้าง

รูปที่ 6 ตัวอย่างการจัดวางพื้นที่ใช้สอยของเรือนขนาดกลาง

3) เรือนขนาดใหญ่ มีจำนวนทั้งหมด 9 หลังคาเรือน มีพื้นที่เฉลี่ยประมาณ 85.50 – 90.50 ตารางเมตร มีลักษณะผังพื้นเป็นรูปสี่เหลี่ยม มีองค์ประกอบหลัก 8 ประการ (ดังรูปที่ 7) ได้แก่

- (1) ขานด้านหน้า มีพื้นที่ประมาณ 20.00 ตารางเมตร ยกพื้นสูงจากระดับพื้นดินประมาณ 1.40 - 1.80 เมตร ใช้เป็นพื้นที่อเนกประสงค์ พื้นที่ต้อนรับแขกผู้มาเยือน และมีการแบ่งพื้นที่ขานด้านหน้าเป็นพื้นที่ปลูกต้นไม้ กล่าวได้ว่า ขานด้านหน้าของเรือนรูปแบบนี้มีขนาดใหญ่ และการใช้สอยที่หลากหลายกว่าขานด้านหน้าของเรือนรูปแบบอื่น

(2) โถง มีขนาดพื้นที่หลากหลาย ขึ้นอยู่กับตำแหน่งที่ตั้ง และวัตถุประสงค์ของการใช้สอย ยกพื้นสูงจากระดับพื้นชานประมาณ 0.20 เมตร ตั้งอยู่ด้านหน้าสุด ติดกับประตูทางเข้าหลัก ใช้เป็นพื้นที่เอนกประสงค์ และทางสัญจรภายในเรือน

(3) พื้นที่พักผ่อน มีพื้นที่ประมาณ 4.00 – 6.00 ตารางเมตร เป็นพื้นที่ต่อเนื่องจากโถงที่มีการปิดล้อม 2 ด้าน

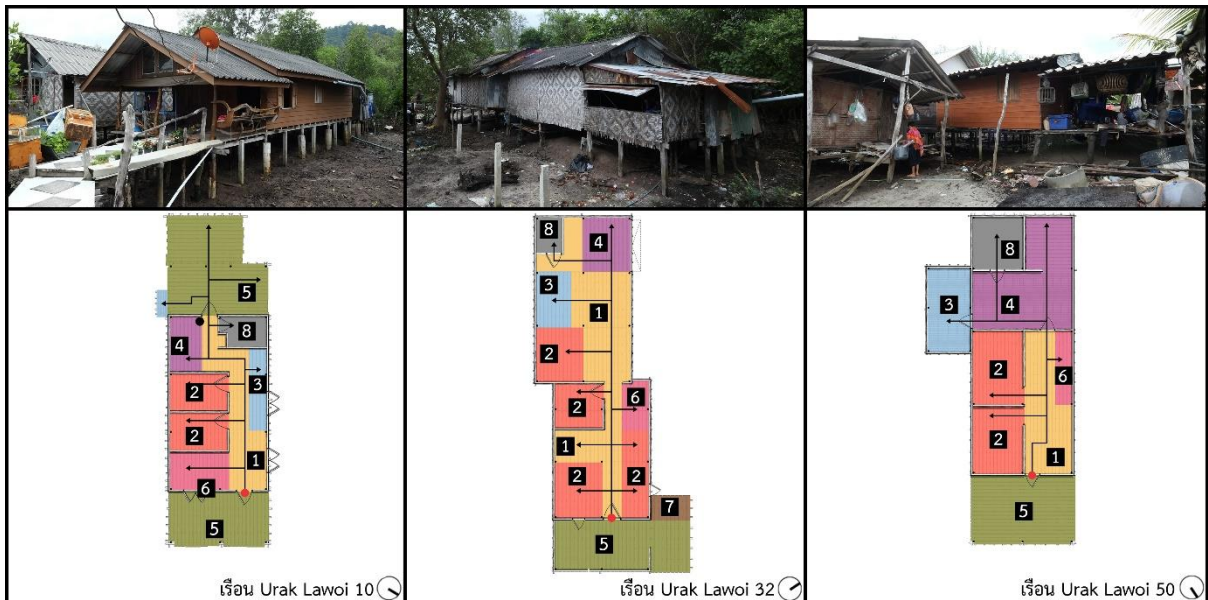
(4) พื้นที่นอน มีพื้นที่ประมาณ 10.00 – 12.00 ตารางเมตร เป็นพื้นที่ที่มีการปิดล้อม 4 ด้าน ทำให้สามารถรับรู้ถึงความเป็นพื้นที่ส่วนตัว เนื่องจากเรือนขนาดใหญ่ใช้เป็นที่อยู่อาศัยของครอบครัวขยายที่มีสมาชิกมากกว่า 5 คน จึงพบพื้นที่นอนตั้งแต่ 2 พื้นที่ขึ้นไป

(5) พื้นที่เก็บของ มีพื้นที่ประมาณ 10.00 – 20.00 ตารางเมตร ตั้งอยู่บริเวณด้านข้างใดข้างหนึ่งของเรือน หรือเป็นพื้นที่ที่มีการปิดล้อม 4 ด้าน

(6) ครัว มีขนาดพื้นที่หลากหลาย ขึ้นอยู่กับขนาดของครัวเรือน ตั้งอยู่ด้านในสุด ในเรือนบางหลังยังพบการต่อเติมโครงสร้างบริเวณฝาครัวเป็นพื้นที่เก็บของ

(7) ห้องน้ำ มีพื้นที่ประมาณ 3.00 - 5.00 ตารางเมตร

(8) ชานด้านหลัง มีพื้นที่ประมาณ 12.00 -18.00 ตารางเมตร มีการลดระดับพื้นชานต่ำกว่าระดับพื้นโถงประมาณ 0.20 เมตร ใช้เป็นพื้นที่ซักล้าง

สัญลักษณ์ :

1 โถง	2 พื้นที่นอน	3 พื้นที่เก็บของ	4 ครัว	5 ชาน	6 พื้นที่พักผ่อน
7 พื้นที่ปลูกต้นไม้	8 ห้องน้ำ	● ทางเข้าหลัก	● ทางเข้ารอง	- ทางสัญจรหลัก	▲ บันได

0 1 3
ม

รูปที่ 7 ตัวอย่างการจัดวางพื้นที่ใช้สอยของเรือนขนาดใหญ่

5.3 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบเรือนช่วงตั้งถิ่นฐานถาวรของชาวอุรักลาไวย์ในชุมชนบ้านโตะบาหลิว จังหวัดกระบี่

ผลจากการวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบ เพื่อพิจารณาลักษณะร่วม และลักษณะเฉพาะของเรือนกรณีศึกษา นำไปสู่การสรุปรูปแบบเรือนช่วงตั้งถิ่นฐานถาวร และการวิเคราะห์ตัวแปร เพื่อพิจารณาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบเรือนช่วงตั้งถิ่นฐานถาวรของชาวอุรักลาไวย์ในพื้นที่ศึกษา สามารถจำแนกออกเป็น 6 ประการ ดังนี้

ประการที่ 1 การใช้เครื่องมือประมงของคนกลุ่มอื่น ทำให้ต้องการพื้นที่เก็บของมากขึ้น นำมาสู่การต่อเติมพื้นที่เก็บของที่มีขนาดใหญ่ขึ้น

ประการที่ 2 การสะสมสิ่งของ และอาหาร นำมาสู่การต่อเติมพื้นที่เก็บของที่มีขนาดใหญ่ขึ้นเช่นกัน บางหลังใช้การกั้นฝา เพื่อแบ่งสัดส่วนออกจากพื้นที่อื่นอย่างชัดเจน

ประการที่ 3 การอาศัยอยู่ร่วมกันของครอบครัวย่อยหลายครอบครัว นำมาสู่การกันฝ้าภายในที่อยู่อาศัย เพื่อสร้างความส่วนตัว แสดงอาณาเขต หรือแบ่งสัดส่วนพื้นที่ส่วนตัวออกจากพื้นที่อื่นอย่างชัดเจน เรือนบางหลังมีการต่อเติมพื้นที่ด้านหลังของเรือน ใช้เป็นพื้นที่นอนของญาติที่ร่วมอาศัย

ประการที่ 4 การรับเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาในการดำเนินชีวิต นำมาสู่การแบ่งพื้นที่พักผ่อนออกจากโถง หรือพื้นที่นอนอย่างชัดเจน ส่วนใหญ่ใช้การกันฝ้า การปิดล้อมด้วยเฟอร์นิเจอร์ การเปลี่ยนวัสดุปูพื้นให้มีความแตกต่างจากบริเวณอื่น

ประการที่ 5 การมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลภายนอกมากขึ้น จึงมีการรับเอาวัฒนธรรมของคนต่างถิ่นเข้ามาปรับใช้ในพื้นที่อยู่อาศัย โดยเฉพาะการติดเรือน และการต่อเติมห้องน้ำบริเวณด้านหลังเรือน ซึ่งเป็นสิ่งใหม่ที่พวกเขาไม่เคยกระทำมาก่อน การใช้ลักษณะสถาปัตยกรรมตามสมัยนิยม เห็นได้จากการใช้เสาเหลี่ยม ฝ้าตรง การมุงหลังคาด้วยสังกะสี และกระเบื้องลอนคู่ ซึ่งมีคุณสมบัติไม่เหมือนจาก จึงไม่จำเป็นต้องมุงให้มีความชัน ทำให้หลังคาส่วนต่อเติมมีความลาดเอียงน้อยกว่าหลังคาเดิม ตามคุณสมบัติของเทคนิคการปลูกสร้าง และการใช้วัสดุสมัยใหม่

ประการที่ 6 การนับถือความเชื่ออื่น ๆ ร่วมกับการนับถือผี นำมาสู่การก่อเกิดพื้นที่ทางความเชื่อภายในเรือน ส่วนใหญ่มีการตั้งหิ้งบูชาในพื้นที่นอนหรือพื้นที่พักผ่อน โดยหันหน้าหิ้งออกสู่ทิศตะวันออกตามความเชื่อเรื่องทิศมงคลของพวกเขา

6. การอภิปรายผล สรุป และข้อเสนอแนะ

6.1 อภิปรายผล

ความเชื่อเป็นปรากฏการณ์ทางสังคมที่มีลักษณะแตกต่างกันไปในแต่ละถิ่นที่ สะท้อนให้เห็นในระบบระเบียบแบบแผน ประเพณี การประเพณี ปฏิบัติ ตลอดจนการตั้งถิ่นฐาน การปลูกบ้านสร้างเรือน และลักษณะความสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อม เมื่อมนุษย์มีการย้ายถิ่นฐานอพยพจากถิ่นที่เดิมไปตั้งรกรากยังดินแดนห่างไกลออกไป ไม่ว่าจะด้วยเห็นผลทางเศรษฐกิจ การเมือง หรือเหตุผลทางธรรมชาติ เพื่อความอยู่รอดของเผ่าพันธุ์ มนุษย์ย่อมนำความเชื่อ และประเพณีอพยพติดตามไปยังดินแดนใหม่ด้วย

อย่างไรก็ตาม วัฒนธรรมทางความเชื่อที่ปรากฏในที่อยู่อาศัยของผู้อพยพย้ายถิ่น ไม่ว่าจะมีความสำคัญเพียงใด ย่อมต้องการผสมผสานของวัฒนธรรมหลักของดินแดนใหม่ ก่อให้เกิดการปรับตัวขึ้น การผสมผสานของระบบสังคม และความเชื่อเหล่านี้เกิดขึ้นอย่างค่อยเป็นค่อยไปในทิศทางที่ไม่มีผู้ใดกำหนด เป็นการผสมผสานของวัฒนธรรมที่ละเอียดอ่อนเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างกลมกลืน เมื่อกาลเวลาผ่านไปความเชื่อดั้งเดิมมักถูกหล่อหลอมรวมกับระบบความเชื่อใหม่ จนกลายเป็นลักษณะเฉพาะทางวัฒนธรรมของสังคมนั้นที่แตกต่างไปจากทั้งวัฒนธรรมดั้งเดิมในดินแดนภูมิลำเนา และวัฒนธรรมหลักในดินแดนใหม่ (วีระ อินพันทัง, 2555) สอดคล้องกับลักษณะการก่อรูปเรือนช่วงตั้งถิ่นฐานถาวรของชาวอูรักลาไวกัยในพื้นที่ศึกษาในระยะแรก พวกเขาสืบทอดวัฒนธรรมทางความเชื่อที่ให้ความสำคัญกับทะเล ทำให้รูปแบบเรือนในช่วงเวลานี้ มีความสอดคล้องกับการอยู่อาศัยแบบดั้งเดิม เห็นได้จากรูปทรง และการจัดวางพื้นที่ใช้สอยภายในเรือนที่ถูกพัฒนามาจากการก่อรูปเรือนช่วงแรกตั้งถิ่นฐาน (กระท่อม) ในเวลาต่อมา เมื่อมีการรับเอาวัฒนธรรมของคนต่างถิ่นเข้ามาปรับใช้ในพื้นที่อยู่อาศัย ส่งผลให้วัฒนธรรมทางความเชื่อที่ปรากฏในที่อยู่อาศัยถูกลดบทบาท เห็นได้จากการก่อรูปเรือนของพวกเขาที่แสดงถึงการให้ความสำคัญกับพื้นดินมากกว่าทะเล กล่าวคือ นอกจากการใช้เทคโนโลยี และวัสดุสมัยใหม่ในการต่อเติมโครงสร้าง เพื่อเพิ่มพื้นที่ใช้สอยแล้ว ยังมีการปรับพื้นที่เพื่อตอบสนองต่อการใช้สอยที่หลากหลาย จนกลายเป็นเรือนรูปแบบใหม่ที่ปรากฏในช่วงตั้งถิ่นฐานถาวร ส่วนใหญ่เป็นเรือนของชาวอูรักลาไวกัยที่มีรูปแบบการทำมาหากินหลากหลาย ได้แก่ การเก็บหาและล่าสัตว์ทะเล การทำประมงพื้นบ้าน การประกอบอาชีพรับจ้าง

6.2 สรุปผล

บทความนี้ นำไปสู่ข้อสรุปที่ชัดเจนในการอธิบายรูปแบบเรือนช่วงตั้งถิ่นฐานถาวรของชาวอูรักลาไวกัยในพื้นที่ศึกษา ดังนี้

ประการที่ 1 การก่อรูปทางสถาปัตยกรรมของเรือนรูปแบบนี้ ก่อเกิดจากการพัฒนาที่อยู่อาศัย เพื่อตอบสนองต่อวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ในแง่ของข้อจำกัดทางสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ และวัฒนธรรม ชาวอูรักลาไวกัยจำเป็นต้องสร้างสรรค์พื้นที่ที่มีความเหมาะสมกับการอยู่อาศัย และวัฒนธรรมเฉพาะของตน โดยมีการปรับพื้นที่อย่างหลากหลาย และคุ้มค่ามากที่สุด จึงมีการพัฒนาที่อยู่อาศัยจากเรือแบบดั้งเดิมมาสู่เพิงพัก กระท่อม และเรือนตามลำดับ

ประการที่ 2 การขยายพื้นที่จากเรือนขนาดเล็กเป็นเรือนที่มีขนาดใหญ่ขึ้น แสดงถึงความสัมพันธ์กับการเพิ่มขนาดของครัวเรือน การขยายพื้นที่ใช้สอยเกิดขึ้นในด้านสกัดเท่านั้น เนื่องจากสามารถกระทำได้ง่าย และสอดคล้องกับข้อกำหนดจัดของพื้นที่อยู่อาศัยที่ไม่เอื้อให้เกิดการขยายพื้นที่ใช้สอยในบริเวณด้านข้าง ทำให้เรือนที่ถูกต้องเดิมมีลักษณะยาวกว่าเรือนในอดีต รวมทั้งแสดงถึงภูมิปัญญาในการปลูกสร้างที่สัมพันธ์กับเรือ เนื่องจากการขยายพื้นที่ของเรือเกิดขึ้นทางด้านยาวเช่นกัน พวกเขาจึงสืบทอดองค์ความรู้ดังกล่าวมาปรับใช้ในการปลูกสร้างที่อยู่อาศัยชายฝั่ง

ประการที่ 3 การจัดวางพื้นที่ใช้สอย พบว่า มีความหลากหลายกว่าในอดีต สามารถจำแนกองค์ประกอบหลักของพื้นที่ใช้สอย คือ ใต้ถุน บ้านโด โถง พื้นทีนอน พื้นที่เก็บของ และครัว ซึ่งพบในเรือนส่วนใหญ่ นอกจากนี้ เรือนแต่ละหลังมีรายละเอียดของการเพิ่มเติมองค์ประกอบอื่น ๆ ที่แตกต่างกัน โดยคำนึงถึงความโปร่งโล่งของเรือน ทำให้เกิดการเชื่อมต่อของพื้นที่ใช้สอยอย่างต่อเนื่อง

กล่าวได้ว่า รูปแบบเรือนช่วงตั้งถิ่นฐานถาวรของชาวอุรักลาไวย์ในพื้นที่ศึกษานั้น เป็นผสมผสานระหว่างเรือนแบบดั้งเดิมกับเรือนตามสมัยนิยมเข้าด้วยกัน สะท้อนการปรับตัวตามกระแสสังคมที่เปลี่ยนแปลงความนิยมไปตามกาลเวลา เนื่องจากพวกเขาไม่สามารถย้ายถิ่นฐานได้อีกต่อไป นำไปสู่การเพิ่มปัจจัย และเงื่อนไข เพื่อตอบสนองการอยู่อาศัย จนมีแบบแผนเป็นปีกแผ่นมั่นคง ทำให้ลักษณะที่อยู่อาศัยแปรเปลี่ยนไปจากเดิม แต่ยังคงแสดงถึงความต่อเนื่องของภูมิปัญญาในการปลูกสร้าง ซึ่งพวกเขาสืบทอด และปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทที่เปลี่ยนแปลงไป สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัย คือ วัฒนธรรมของผู้คนมีอิทธิพลต่อลักษณะของที่อยู่อาศัย และไม่เปลี่ยนแปลง ดังนั้นเมื่อชาวอุรักลาไวย์เปลี่ยนจากวิถีชีวิตเร่ร่อนทางทะเลมาสู่การตั้งถิ่นฐานถาวร รูปแบบที่อยู่อาศัยของพวกเขา แสดงถึงการปรับพื้นที่อยู่อาศัยให้เหมาะสมกับวัฒนธรรมเฉพาะของตน และวัฒนธรรมของกลุ่มคนในดินแดนใหม่

อย่างไรก็ตาม เมื่อความต้องการพื้นที่อยู่อาศัยที่เพิ่มมากขึ้น ทำให้ภูมิปัญญาในการปลูกสร้างที่อยู่อาศัย และความเชื่อในการปลูกสร้างที่อยู่อาศัยบางประการถูกลดบทบาทลง ได้แก่ การใช้ทะเลเป็นหลักอ้างอิงในการวางผัง การเว้นระยะห่างระหว่างเรือน ส่งผลให้ทิศทางการปลูกสร้างที่อยู่อาศัยไม่สัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมดังเช่นในอดีต และการวางผังกลุ่มที่อยู่อาศัยที่มีความหนาแน่นมากขึ้น นำไปสู่ปัญหาเรื่องที่ดิน และความมั่นคงในที่อยู่อาศัย จึงมีแนวโน้มว่าวัฒนธรรมของชาวอุรักลาไวย์ และชาวเลกลุ่มอื่นอยู่ในภาวะอันตราย และเสี่ยงต่อการสูญสลาย (นฤมล อรุโณทัย และคณะ, 2557)

6.3 ข้อเสนอแนะ

ประการที่ 1 บทความนี้คัดเลือกชาวอุรักลาไวย์ในบ้านโตะบาหลิว เกาะลันตาใหญ่ จังหวัดกระบี่ เป็นกรณีตัวอย่าง ยังมีชุมชนชาวอุรักลาไวย์อีกหลายแห่ง ซึ่งยังไม่เคยมีการศึกษาเกี่ยวกับการอยู่อาศัยภายใต้เงื่อนไขของสิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมอย่างจริงจัง จึงเป็นปัญหา เพื่อการวิจัยในครั้งต่อไปได้เป็นอย่างดี

ประการที่ 2 การศึกษาการปรับพื้นที่อยู่อาศัยของกลุ่มชาวอุรักลาไวย์ที่ตั้งถิ่นฐานห่างจากบริเวณชายฝั่งทะเลอันดามัน และอยู่อาศัยในสถาปัตยกรรมที่เกิดขึ้นใหม่ โดยให้ความสำคัญกับวิถีชีวิตของผู้คนทั้งในฐานะผู้สรรค์สร้าง และผู้ใช้สอยสถาปัตยกรรมมากกว่าพิจารณาในฐานะมรดกทางศิลปสถาปัตยกรรมที่เน้นประเด็นด้านสุนทรียภาพเป็นหลักอย่างที่เคยกระทำกันมา เป็นสิ่งที่น่าจะมีต่อบริการกระบวนการวิจัยเช่นกัน

เอกสารอ้างอิง

- ชนัญ วงษ์วิภาค. (2530). *นิเวศน์วิทยาวัฒนธรรม*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ดาณีย์ จรูญทอง. (2550). *ประวัติศาสตร์ชุมชนอุรักลาไวย์เกาะหลีเป๊ะ จังหวัดสตูล ระหว่างปี พ.ศ. 2493 - 2549*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร).
- ธนภรณ์ วัฒนสุข. (2557). *อุรักลาไวย์การเปลี่ยนแปลงของสังคมสู่พัฒนาการของเรือนพื้นถิ่น: กรณีศึกษาชุมชนแหลมตึกแก หมู่ 4 ตำบลรัชฎา อำเภอมะนัง จังหวัดน่าน*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร).
- นฤมล อรุโณทัย, พลาเดช ณ ป้อมเพชร, อุษา โคตรศรีเพชร, กิ่งแก้ว บัวเพชร และจิระวรรณ บรรเทาทุกข์. (2557). *ทักษะวัฒนธรรมชาวเล ร้อยเรื่องประมาณชาวเล มอแกน มอกลอน และอุรักลาไวย์ ผู้กล้าแห่งอันดามัน*. กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน).
- ปริญญา มรรคศิริสุข และวีระ อินพันทั้ง. (2563). จาก “นิเวศวิทยาวัฒนธรรม” สู่ “นิเวศวิทยาสถาปัตยกรรม”.
- หน้าจั่ว. (35), B3-B18.
- พิไลวรรณ ประพฤติ. (2558). *การศึกษาความยั่งยืนของการดำรงชีพบนเกาะขนาดเล็กของชาวอุรักลาไวย์: กรณีศึกษา*

- เกาะหลีเป๊ะ ประเทศไทย. (วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการทรัพยากรเกษตรเขตร้อน บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์).
- เมธิรา ไกรนที. (2552). พัฒนาการของการตั้งถิ่นฐานชุมชนอูรักลาไวย์ในพื้นที่ที่เกิดจากมุมมองนิเวศวัฒนธรรม. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนามนุษย์และสังคม บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).
- วีระ อินพันทั้ง. (2555). เรือนลาวโขง การกลายรูปในรอบสองศตวรรษ. กรุงเทพฯ: อูซาคเนย์.
- วีระ อินพันทั้ง. (2559). สิ่งแวดล้อมสรรค์สร้างพื้นถิ่น: การดำรงและการเปลี่ยนแปลง. หน้าจั่ว. (30), A-127-A-142.
- วีระ อินพันทั้ง, ปริญญา มรรคสิริสุข, อัมพิกา อ่าลอย, อติศร ศรีเสาวนันท, เจนยุทธ ล่อใจ และพบสุข ทัดทอง. (2563). **สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นไทย.** กรุงเทพฯ: สมาคมสถาปนิกสยามในพระบรมราชูปถัมภ์.
- อัมพิกา อ่าลอย. (2562). การตั้งถิ่นฐาน และที่อยู่อาศัยของชาวเลภายใต้บริบทของความเปลี่ยนแปลง. (วิทยานิพนธ์ ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร).
- อัมพิกา อ่าลอย และวีระ อินพันทั้ง. (2562). สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นแบบเคลื่อนที่ของชาวเล: กรณีศึกษา ชาวมอแกนในหมู่เกาะ สุรินทร์ จังหวัดพังงา และชาวอูรักลาไวย์ในบ้านโตะบาหลิว เกาะลันตาใหญ่ จังหวัดกระบี่. **เจ-ดี: วารสารวิชาการ การออกแบบสภาพแวดล้อม.** 6(2), 2 - 19.
- อัมพิกา อ่าลอย, วีระ อินพันทั้ง และชินศักดิ์ ตันทิกุล. (2562). ปัจจัยในการตั้งถิ่นฐานชั่วคราวของชาวเลจังหวัดพังงา และ จังหวัดกระบี่. **วารสารวิชาการคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สจล.** 29(2), 34 - 46.
- อาภรณ์ อุกฤษณ์. (2532). พิธีลอยเรือ: ภาพสะท้อนสังคมและวัฒนธรรมของชาวเล กรณีศึกษาชุมชนบ้านหัวแหลม เกาะ ลันตา จังหวัดกระบี่. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชามานุษยวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร).
- Sutton, M.Q. and Anderson, N. E. (2013). *Introduction to Cultural Ecology (Third Edition)*. Maryland : AltaMira Press.